

KUKÁTKO 2

XXIV. národní přehlídka amatérského divadla pro děti

Rakovník 2005

Velmi jsme se snažili, abychom někde něco nekopírovali

„V RAKOVNÍKU URČITĚ BUDOU LEPŠÍ SOUBORY“

Včera v podvečer se hrál na jevišti Tylova divadla mariáš. Nevíme, zda to byla čtyřka, volený či licitovaný (typy mariáše, běžně používané po českých hospodách), rozhodně však byl pekelný. A to doslova. I ti, co pohádku doposud neviděli ví, o čem je v tuto chvíli řeč. Drdovy Hrátky s čertem zná každý z televize. Každý si představí Josefa Beka či Josefa Vinkláře. O to těžší byla úloha souboru z Vysokého na Jizerou. Srovnání se totiž přímo nabízelo. Po představení jsem vyhledal režiséra Divadelního spolku Krakonoš Jiřího Pošepného a položil mu několik otázek.

Jak se cítíte na Popelce?

Hrálo se nám v Rakovníku velice dobře. Byli jsme tady úplně poprvé – nikdy jsme tu ještě nehráli. Rychle jsme se seznámili se zdejším prostředím a hrálo se nám moc pěkně. Určitě, když se sem dostaneme ještě někdy jindy, bude to ještě lepší.

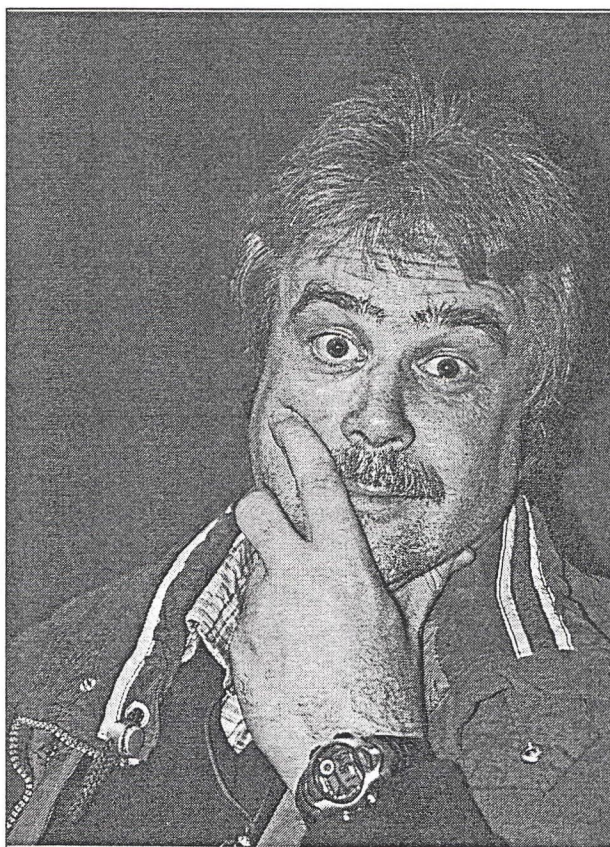
Vybrali jste si pohádku od Jana Drdy Hrátky s čertem. Mám pocit, že je ve hře poněkud cítit inspirace televizní pohádkou. Byl to záměr?

Naopak, velmi jsme se snažili, abychom někde něco nekopírovali. Pochopitelně existuje řada věcí, které budou vždycky stejné a ať se udělají, jak se udělají, jinak udělat prostě nejdou. Předloha je tak prostě napsaná. Hrátky s čertem jsou tak známé, že je hodně těžké se určité podobnosti vyhnout. Snažili jsme se přistoupit ke hře z jiné strany, třeba v poloze Martina Kabáta nebo ve scéně pekla.

Jak dlouho jste zmíněnou pohádku zkoušeli?

Tři měsíce.

Setkali jste se s tím, že vám někdo říkal, že je vaše hra dlouhá?

Byly slyšet i takové hlasy. Původní text jsme zkrátali zhruba o třetinu. Původně představení trvalo cirkatři hodiny. Na současné dvě hodiny jsme pohádku museli hodně zkracovat. Scénář je tak kouzelně napsaný, že je škoda každé věty. Jde o to, že to není text pouze pro dospělé. Snažíme se

hrát hlavně pro děti, proto jsme museli dávat pozor, aby jim v textu něco neuteklo a neztratily souvislost s tím, co se na jevišti děje.

Jak si s pohádkou věříte? Postoupíte na Hronov?

Ne, to určitě ne. Určitě v Rakovníku budou lepší soubory. Navíc ostatní dělají pohádky čistě pro děti a Hrátky s čertem jsou i pro dospělé. Uvidíme.

Co chystáte v budoucnu?

Na Vánoce chystáme premiéru komedie Polib tetičku. Děláme také Víkend od Jana Krause – v pátek jej hrajeme v Úpici a příští rok bychom jej chtěli přihlásit do přehlídky. Stále je co dělat.

Když zkoušíte představení, děláte jej pro přehlídky nebo pro diváky?

Konkrétně Hrátky s čertem byly dělány jen pro Vysoké nad Jizerou, jako vánoční představení pro radost. Zvrtlo se

to tak, že jsme se s dvanáctou reprízou dostali až na Popelku. O derniéře ještě neuvažujeme. Budeme hrát ještě letos a příští rok jsme pozváni do Boleradice. Ještě se bude jezdit.

Děkuji za rozhovor.

Jan Švácha

Jak přišla basa do nebe (DS Na štaci Němčice nad Hanou)

Němčičtí přivezli na Popelku jeden z výrazných českých pohádkových textů druhé poloviny 20. století, hru Marie Kubátové *Jak přišla basa do nebe*. Tento český divadelní hit konce 50. a počátku 60. let vděčil za svůj úspěch především znovuobjevení specifické lokální barvy „kerkonošských poudaček“. Dnes se sice může jevit poněkud zastaralým zejména silným důrazem na sociální témata „těžkého tkalcovského života“, zůstává v něm však výrazná výpověď o lidské soudržnosti tváří v tvář smrti i „tlamám pekelným“ (a dokonce i nudné idyle nebes). Dokonce můžeme říci, že téma Faktora jakožto schopného „šibru“, který si to umí zařídit na zemi, v pekle i v nebi je dnes znovu palčivě aktuální.

Základním problémem inscenace, jako podrážejícím nohu vcelku slibnému hereckému potenciálu němčických, je již výrazná textová úprava. Redukuje totiž předlohu v podstatě až na holou dějovou kostru, postrádající ovšem namnoze půvab a myšlenku původní předlohy. Vinou tohoto silného zkrácení pak (zejména v 1. a 3. jednání) probíhají události nutně pro posun děje takřkajíc samy o sobě, bez dostatečného motivačního zázemí a situačního rozehrání, až máme pocit, že hrdinové jsou spíše vlečeni autorkou předepsanými událostmi (Anče se rozběhne bez jakéhokoli rozhodovacího procesu okamžitě za Józou do pekla, čímž vzniká pocit, že se prostě musí „odsunout“ ze scény). Nedomyšlené škrtky vedou až k ryzím nelogičnostem – vrchní pekelný rada hovoří o zalepení kotlíku smůlou, čímž odkazuje na akci, která se na jevišti neodehrává, neboť je „ve škrtu“; je rozehrána situace s opakovaným vítáním pekelného inspektora „Vivat!“, načež tento vejde a otáže se dle litery textu, proč se postavy hádají, kterážto akce ovšem neprobíhá. Speciálním problematickým momentem, vyplývajícím z potřeby vyškrtnout vůbec „problém Faktor“ z 3. jednání, je moment, kdy Dontounka již ve 2. jednání sfoukne jeho svíčku života a ještě se ironicky pokřikuje – z Dontounky je tak ovšem rázem fakticky vražedkyně a náš pohled na postavu zcela odlišný než v předloze.

Kubátové pohádka tematizuje hudbu

jako jeden ze svých klíčových motivů. Je to klarinet a basa, kvůli nimž Tuláček s Józou podniknou svou strastiplnou pouť, jsou to přátelé z kapely, kvůli nimž se dostanou do konfliktu se Smrtí, je to společné muzicírování, které rozvrátí „nebeskou stabilitu“ a motivuje hrdiny k návratu na zem. V tomto ohledu je škoda, že oné přirozené potřeby hudebního vyjádření, která vyvěrá spontánně ze situace, se příliš nedostává (na basu, ústřední rekvizitu hry, Tuláček ani nebrnkne) a přítomnost do jevištní akce nezapojeného miniorchestru (klarinet, tuba) mění přirozený, situaci dotvářející zpěv v jakési samostatné „muzikálové“ árie, jejichž jistou nepatřičnost ještě posiluje nepřilísná pěvecká vybavenost souboru (špatná dechová technika, silně nejistá intonace atd.). Momentů, kdy hudba v inscenačním systému fun-

guje tak jako v situaci kdy chór andělů převezme krkonošskou píseň a zazpívá ji po svém – a vytvoří tím silný humorový kontrast – bychom si přáli mnohem víc. Druhým problémem ve vztahu k hudbě je potlačení motivu citové vazby hudebníků ke svému nástroji – Tuláčkovu neustálé strachování se o basu, faktu, že Józa prvořadě putuje stále za svým klarinetem v Tuláčkově kapse atd. Vinou nedomyšleného škrtu nastane dokonce moment, kdy se Tuláček v 1. jednání poklidně rozloučí s Dontounkou a odchází – přičemž nechá klidně svou basu opřenou o zeď! Už v tomto detailu na počátku hry se tento ústřední motiv silně podlomí a divák přestává věřit slovně (ale pouze slovně) deklarované závislosti hudebníků na svých „inštermentech“.

Němčická inscenace Kubátové hry tak bohužel troskotá na tom, co bylo právě konstatováno na konkrétním příkladu, na absenci skutečných vztahů. I vztah Józy a Anče je deklarován převážně jen slovně, ne skutečně ztvárněn v situaci. Lze v tom vidět ústřední problém inscenace, ve které nám bohužel příliš často sdělují příběh jenom slova, slova, slova....

šotek

Hrátky s čertem (DS Krakonoš Vysoké nad Jizerou)

Drdovy Hrátky s čertem i po šedesáti letech od svého vzniku stále patří k živým textům, ba možno tvrdit, že se už staly součástí české dramatické klasiky. Neznamená to ovšem, že je text zcela prost dobových reziduí (vznikal koneckonců jako alegorie, reagující v těsně poválečné době metaforicky na prožitou nacistickou zvůli a lze v něm nalézt i rysy odpovídající socialistické epoše, zejména finální víra v společensky prospěšnou práci, jakožto prostředku napravujícího člověka). Jeho (dá se snad říci trvalá) hodnota je uložena především v ústřední postavě Martina Kabáta, člověka skutečné a neplakátové lásky k lidem, který právě ve chvíli, kdy poprvé v životě pozná skutečnou a děsivou moc zla, je schopen se tomuto vzepřít.

Vysocká inscenace režiséra Jiřího Pošepného jde důsledně po situacích hry, čerpá z typově velmi vhodné zvolené obsazení a vypráví jasný a silný příběh na podkladě zřetelně a důsledně vyloženého textu. Lze ji tedy ve vztahu ke hře označit nepochybně za „pocitivou“. Přesto tato inscenace není prosta problémů v rovině výkladu, zejména tam, kde poněkud zplošťuje psychologickou hloubku postav. Tak životní optimismus a nebojácnost Martina Kabáta jsou zúženy do podoby zadumaného flegmatika, jehož schopnost „číst v lidech“ je do značné míry zastířená, nespoutaná verva Káčina je vytvářena dosti vnějškově příliš sytými barvami a Školastykova samotářská nenávisť k lidem je předvedena pouze jako jakési zatrpklé podivínství. Přesvědčivě a funkčně naopak vyznívají

postavy Lucia, Solferna, obou čertů ve mlýně a půvabná naivita anděla Teofila. Samostatným problémem pak zůstávají pekelné scény, kde výrazné karikatury čertů způsobují, že se Solfernovi fakticky nedostává adekvátního protihráče k rozvedení potenciálního tématu boje o moc – senilní karikatura Belzebuba coby staříka mimo realitu pak téměř zcela podlamuje efekt konečné hrůzy, kterou na Kabáta zapůsobí „lože vyvrhelovo“. Žádný zisk neplyne ani z ženského obsazení této role, byť by se nabízelo kupříkladu pojetí „dominy“, ovládající mužský svět pekla.

Druhý zásadní problém lze vidět v přílišné „důkladnosti“ inscenace. Přes všechna slova o kvalitách Drdova textu by bylo zřejmě záhodno škrtnat daleko razantněji – zejména v

druhém výstupu Kabáta se Školastykem, v rozhovoru Beliala se Solfernem (i když tam je spíše problém v režijním výkladu) a zejména ve skutečně silně „nastavovaném“ závěru po Kabátově návratu z pekla. Temporytmus je tak namnoze silně monotónní – což souvisí ale nejen s nedostatkem škrtnů, ale i s herectvím. Ve scéně, kdy Lucius svádí Dišperandu s Káčou, krátce po režijně nápaditěm a účinněm ztvárnění jeho „rozdvojení“ ženské představitelky tempo dosti brzdí a efekt Luciovy přítomnosti na dvou místech najednou se pak téměř vytrácí.

Co se týče výtvarné složky inscenace, jsou hodny ocenění vkusné a přesné kostýmy – bohužel nelze říci totéž o scéně, která pouze neutrálně ohraničuje prostor, aniž by jej výrazněji strukturovala (a napomáhala tím vytváření bohatších mizanscén) a povznesla se výtvarně nad dosti strohou funkčnost.

Vcelku přes všechny výhrady lze ale říci, že inscenace vysockých se vyrovnala s Drdou vcelku se cítí a nabídla onen tolikrát vzývaný zřetelný příběh s výrazným hrdinou (byť poněkud zdouhavý).

šotek

PROGRAM:

Čtvrtek 10. listopadu 2005

10.00 – 11.15 hodin

Zdeněk Kozák

SEN ZIMNÍ NOCI aneb POHÁDKA O POPELCE

1. neratovická divadelní ... Neratovice

13.30 – 14.45 hodin

Zdeněk Kozák

SEN ZIMNÍ NOCI aneb POHÁDKA O POPELCE

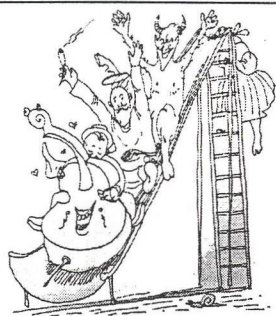
1. neratovická divadelní ... Neratovice

18.30 – 19.30 hodin

Vladimír Zajíc

KOCOUR V BOTÁCH

Divadlo BLIC Ostrožská Nová Ves

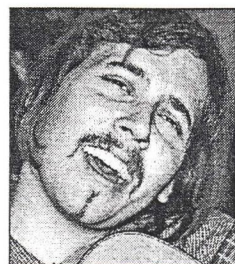

1. den Pavla Purkrábka

Anketa.....

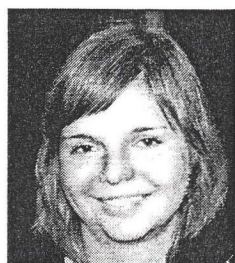
Co vás letos přitáhlo na Popelku?

Jan Šotkovský – Dr. amaturg

No, nejvíc mě sem táhnou lidi. Jde o to, že si s těmi na Popelce rozumím. Jsou to výjimeční lidé, kteří se nestydí za svoje city (zvážní). Jezdím na Popelku kvůli dětským skupinám, protože se od nich pokaždé dozvím něco nového o tom, jak se dívat na divadlo. Jezdím sem i kvůli tancům na baru, protože jsou sexy, kvůli kuchyni, protože je pestrá, kvůli kolegům z poroty, protože jsou milí a chytří a kvůli Alče Mutinské, protože je boží.

Pavla Červinková – Libice nad Cidlinou

Táhne mě sem asi nejvíc spousta známých skvělých lidí a výborné představení. Právě za chvíli tu hrají kamarádi z Vysokého nad Jizerou. Je tu určitě ten nejsprávnější kolektiv.

Martina Zimmermannová – Tylák

Mě sem pravidelně táhnou přátelé. Kamarádi z divadla. Je zde víno, ženy a zpěv. Divadlo mě v žádném případě nepřitahuje (smích)

Simona Bezoušková – ARTAMA

(s nadhledem) Především Jan Šotkovský a Jan Švácha. Jiný důvod než pracovní opravdu nemám. Když tak o tom přemýšlím, tak bych se sem asi v jiném případě nedostala.

Honza Pohanka – Vysoké nad Jizerou

To vlastně pořádně ani nevím, protože jsem jenom blbý zvukař. V Rakovníku na Popelce jsem poprvé a moc se mi tady líbí. Především divadlo. Koukám se na něj především po technické stránce a fakt se mi líbí vybavení.

Madam Du Coco naslouchá

Jen těžko najdete v těchto dnech místo s větší koncentrací mezinárodních celebrit než je nenápadné, avšak mezinárodní smetánkou nedávno znovu objevené městečko v srdci Evropy zvané Rakovník.

Zdejší divadelní festival ... jak se to jen...ano jistě - Popelka (for English speaking persons - Cinderella) je nejoriginálnějším podnikem svého druhu, který hravě zastihuje i médii protěžované eventy jako jsou festival v Cannes, Avignonu, Sundance Festival, Jiráskův Hronov či Letní filmová škola v Uherském Hradišti. Podle všeho jsou již všichni znuděni hollywoodským pozlátkem a VIP večírky plnými okoukaných filmových hvězd. Jestli je něco „in“, tak právě Rakovník.

Cinderella přitahuje ty nejzajímavější tvůrce a nastupující generaci hvězd, kteří ve zdejších neformálních prostředí kolorovaném kulisami průmyslových areálů světově proslulých... manufactures... jako například Rakona, užívají opravdu ... free spirit parties..., parties, které nemají v současném ... showbusiness ... období natož konkurenci.

Samotný příjezd do města a nekonvenční přístup organizátorů činí z návštěvy této divadelní události jedinečný zážitek. Žádné limuzíny, nosiči zavazadel, ke všemu volní portýři, pochlebující poskoci PR agentur a otravní paparazziové... Vaše objemná zavazadla - nezáleží na momentální zářivosti vaší hvězdy - si můžete

zcela svobodně vlastnoručně odnést do prosté ubytovny v divadelním sále. Wow, jak vzrušující!!!

První noc dává za pravdu všem pověstem. The natives famous drink...Slivovice má magickou moc, která svádí do jedné postele celebrity s autistickými chemiky zdejších fabrik a zemitými obyvateli Křivoklátských woodů. There is nothing more real, more than this experience....

„No, no, I don't want another Slivovice...Ok. Cheers.“

Další originální postřehy prominentní reportérky Jeane Du Coco z nefalšovaně dekadentního života Cinderella's Festival VIP's v příštím čísle.

2. číslo KUKÁTKA vydalo Kulturní centrum Rakovník dne 10. listopadu 2005.

Redakce: Jan Švácha – šéfredaktor, Jana Kobesová, Jan Šotkovský – Dr. amaturg, David Mařík a Anna Rollová.

Foto Vladislav Bouška.